

HET
UTRECHTS
ARCHIEF

Een feestelijk jaar

UTRECHT IN... 1953

Indrukwekkend panorama

Het Utrechts Archief heeft onlangs een indrukwekkend panorama uit 1953 van de Utrechtse tekenaar Chris Schut verworven. De aquarel – ruim anderhalve meter breed – laat de polder Lage Weide zien, vlak voor de aanleg van het gelijknamige industrieterrein met havens.

Geachte relatie,

Na twee jaren die gekleurd werden door de Coronapandemie, gingen de deuren van onze Expo en Studiezaal in 2022 weer open voor onze bezoekers. Dit betekende dat we samen met onze partners in de stad en provincie een uitgebreid programma bij de viering van 900 jaar stadsrechten konden organiseren. Met waterschap HDSR maakten we de tentoonstelling *Water! Vriend of vijand?* en met vele partners uit de stad ontwikkelden we het programma *Gekomen om te blijven*, met een boek, website, stadswandelingen en tentoonstellingen in en buiten het archief. Onze locaties werden door ruim 20.000 personen bezocht, nog steeds minder dan voor Corona, maar veel meer dan in de afgelopen jaren. Naast onze volwassen bezoekers ontvingen we meer dan 3.000 scholieren en studenten die op hun eigen niveau leerden over het heden, verleden en de toekomst van Utrecht.

Halverwege de huidige beleidsperiode zijn de vier programma's van het archief volledig op stoom en werken we aan een inspirerende, inclusieve en innovatieve organisatie en collectie. Hier zijn al verschillende mijlpalen bereikt. Met een nieuw team voltooiden we de aanbesteding van een eigen e-depot dat in 2023 operationeel wordt. We ontwikkelden nieuwe diensten, zoals een online loket voor bouwtekeningen. Naast onze productie van anderhalf miljoen gedigitaliseerde stukken, konden we met de steun van het Mondriaanfonds 50 meter oorlogsarchieven extra toegankelijk maken. Er stroomde een grote hoeveelheid - 791 meter - overheidsarchieven de depots binnen en daarnaast namen we aansprekende particuliere archieven en stukken op in de collectie. Zo ontvingen we het complete archief van Theater Utrecht, honderden stukken over Corona, verschillende tekeningen uit de 17e eeuw en een prachtig stadspanorama van tekenaar Chris Schut. Ten slotte kreeg ook het archief in 2022 te maken met enorm gestegen energiekosten. Door een gezamenlijke inspanning wisten we het verbruik met een derde terug te brengen.

Zo kijken we terug op een succesvol jaar én een mooie opmaat naar het volgende jubileum: 2023, het jaar waarin Het Utrechts Archief 25 jaar bestaat!

Al deze resultaten waren mogelijk met de hulp van medewerkers, honderden vrijwilligers, onze zorgdragers, partners en subsidiegevers, die we dan ook van harte willen bedanken voor alle inzet.

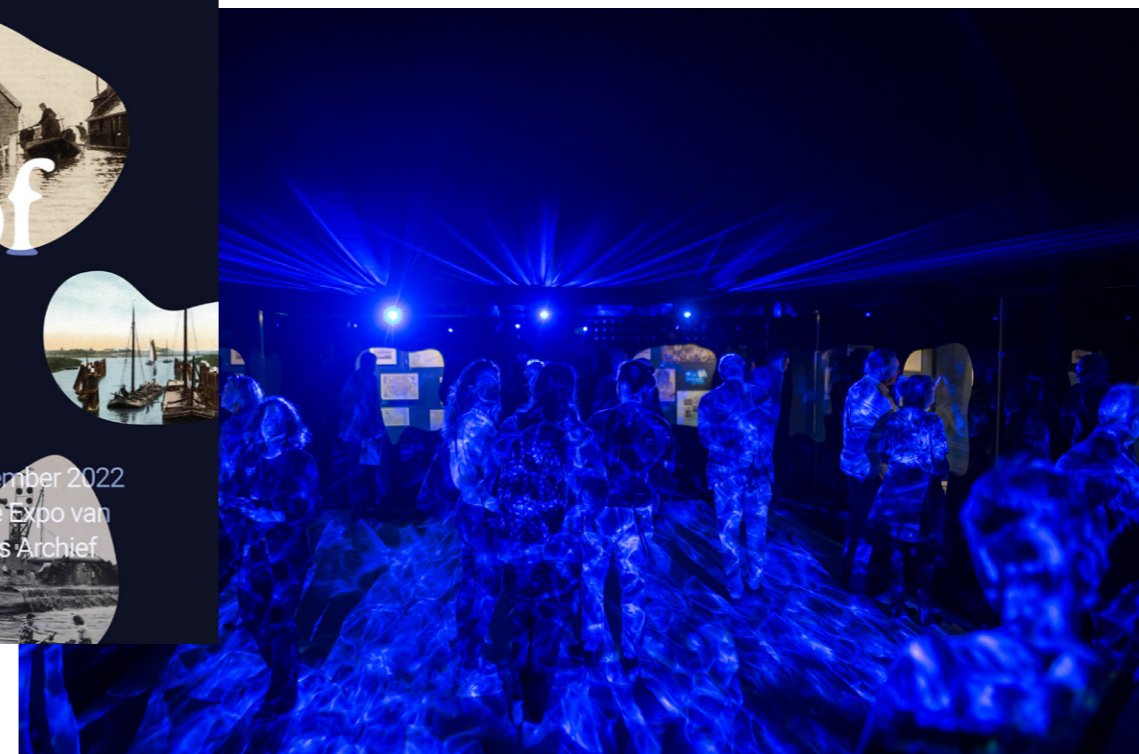
Chantal Keijsper,
Directeur Het Utrechts Archief

Rachel Streefland,
Voorzitter bestuur Het Utrechts Archief

900 jaar stadsrechten

In 1122 kregen de Utrechters stadsrechten. Op 2 juni ging een wervelend programma in heel Utrecht van start om de 900^e stadsverjaardag te vieren, met een indrukwekkend concert van Kensington op de Domtoren als afsluiting. In het archief stonden de stadsrechten centraal, samen met de verhalen van 900 nieuwkomers uit het boek, de tentoonstelling en de website *Gekomen om te blijven*. Samen met de Griffie van de Gemeente Utrecht publiceerden we gegevens van 5.000 stedelijke bestuurders uit de periode 1122-2022. Aan dit monument van openbaar bestuur werkten we samen sinds 2005. In de tentoonstelling *Water! Vriend of vijand?* was te zien hoe de Utrechters sinds 1122 leven met water. Onze tentoonstellingen waren te zien in onze eigen locaties en in Wijk bij Duurstede, Nieuwegein, het stadskantoor en het stadhuis van Utrecht. Naast de verschillende tentoonstellingen organiseerden we activiteiten met migrantenorganisaties en jongeren. Denk aan filmvoorstellingen, lezingen, de Kindermuseumnacht, de Uitdagen, de Nacht van de Utrechtse geschiedenis, Winters Utrecht en de Open Monumentendag Klassendag. We sloten het jaar af met een succesvolle aanwinsttentoonstelling: *Utrechts Nieuwste*. Voor het onderwijs ontwikkelden we vijf nieuwe lesprogramma's, waarmee scholen nu de keuze hebben uit 14 programma's op maat. Hiermee is er een compleet vernieuwd en inclusief aanbod voor het primair en voortgezet onderwijs.

Digitalisering en conservering

In 2022 gingen we met financiële steun van het programma Metamorfoze aan de slag met de conservering en digitalisering van het archief van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap. Deze unieke bronnen hebben grote waarde door de documentatie van expedities in Nederlandse koloniën als Nederlands Nieuw Guinea. Daarnaast maakten we vorderingen met bewerkingstrajecten van het Universiteitsmuseum, Utrechts Studentencorps en Volksbuurtmuseum. Met een financiële bijdrage uit de boedel van de firma Brederode digitaliseerden we een grote hoeveelheid filmmateriaal van dit Utrechtse bouwbedrijf.

Een eigen e-depot

In 2024 zal het beheer van digitaal gevormd archief als regulier werkproces ingebed zijn in de organisatie, met een gecertificeerd e-Depot dat voldoet aan de internationale standaarden. Hiervoor is in 2022 een nieuw team gevormd en een eigen e-depot succesvol aanbesteed.

Diversiteit in de opbouw van onze collectie

Met het project *Hotspot Corona* werkten we aan de inrichting van een belangrijke collectie over de recente periode. Hierbij richt de aandacht zich ook op werving van particuliere archieven en aanwinsten. Dit strekt zich ook uit tot digitale informatie op websites en social media. Ook onderzochten we in 2022 met het oog op de herdenking van de afschaffing van de slavernij welke archieven en collecties waardevol zijn voor de kennis van Nederlands Indië en dekolonisatie. Dit heeft inmiddels ook geleid tot twee aanvragen bij het programma Indisch Erfgoed Digitaal. Daarnaast werken we aan een digitale gids die onderzoekers de weg wijst naar alles wat hierover in de collectie te vinden is. Hierbij worden ook collectiebeschrijvingen verrijkt in samenwerking met groepen als Surinaamse Nederlanders.

Dienstverlening

Sinds april 2022 kunnen onze klanten de bouwtekeningen uit de stad Utrecht digitaal aanvragen. Van deze dienst is direct op grote schaal gebruik gemaakt: gemiddeld worden er per maand 1.000 aanvragen ingediend. In de studiezaal was er een stijging van 30% van het aantal bezoekers ten opzichte van vorig jaar. Er werden meer dan 10.000 stukken opgevraagd in de Studiezaal. Ook het gebruik van de website nam toe, met 16% naar 1.569.009 sessies.

Onderzoekshulp Tweede Wereldoorlog

In april publiceerden we de themawebsite over de Tweede Wereldoorlog in Utrecht. Utrecht had een dubbel gezicht tijdens de Tweede Wereldoorlog: aan de Maliebaan zat het hoofdkwartier van de NSB, terwijl er tegelijkertijd ondergrondse verzetsgroepen actief waren. Voor de Utrechters veranderde de stad geleidelijk onder het bewind van de bezetter: verenigingen werden opgeheven, gebouwen gevorderd en joodse inwoners gedeporteerd. Zo'n vijftig meter archieven over de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog is nu digitaal toegankelijk gemaakt en deze gegevens zijn deels doorzoekbaar op naam en adres. Door vrijwilligers werd verder doorgewerkt aan het ontsluiten van andere bronnen die ook worden gepubliceerd op het Netwerk Oorlogsbronnen. Dit alles met subsidie van het Mondriaanfonds.

Akten en registers

In anderhalf jaar tijd ontsloten 250 vrijwilligers bijna 30.000 notariële akten van de stad Utrecht uit de periode 1780 tot 1811. Deze akten werden gescand en op het platform Vele Handen door vrijwilligers beschreven via namen en locaties. Ook werden de scans en metadata van de bevolkingsregisters van de stad Utrecht uit 1850-1889 met de hulp van nog eens 600 vrijwilligers online gepubliceerd. In totaal zijn hiermee nieuwe gegevens van 803.365 personen beschikbaar gekomen voor onderzoek.

Digitale toegankelijkheid

Het nieuwe programma Digitale Toegankelijkheid ging in 2022 van start met experiment en evaluatie van innovatieve technologieën als Artificial Intelligence, Handwritten Text Recognition en Named Entity Recognition. Doel is om de gehele digitale collectie van HUA als Linked Open Data (LOD) toegankelijk te maken voor (her)gebruik.

Duurzaamheid

Onze gebouwen hebben energielabel A. Maar ook wij blijven zoeken naar verdere besparingsmogelijkheden zoals de temperatuurinstelling en luchtvochtigheid in de depots. We werden in 2022 net als alle Nederlanders geconfronteerd met enorm gestegen energieprijzen door internationale onrust. Hier is direct ingezet op een grote energiebesparing. Hoewel dit niet eenvoudig was voor de – reeds zeer efficiënte – klimaatinstallaties, is er wel een grote besparing gerealiseerd door de verlaging van de temperatuur in het kantoorgedeelte.

Nieuwe medewerkers

Vanwege pensioneringen hebben we een grote uitdaging om in deze tijden personeel te vinden en te behouden, ook omdat we in een krappe arbeidsmarkt niet financieel kunnen concurreren met het bedrijfsleven. Toch wisten we met ons HRM-beleid dat zich ook nadrukkelijk richt op ontwikkeling, inclusie en samenwerking, de juiste mensen te vinden voor een aantal belangrijke nieuwe functies. En ook de huidige medewerkers zijn zeer tevreden, bleek uit ons medewerkersonderzoek én het zeer lage ziekteverzuim. We gaan het jubileumjaar 2023 dan ook – nu halverwege onze beleidsperiode – met zeer veel vertrouwen tegemoet.

Kerncijfers 2022

Instroom papieren archief

791 meter

Collectie totaal

34.531 meter

Archiefstukken online

9.105.263 scans

Bezoekers locaties

20.328

Bezoekers digitaal

1.569.009

Medewerkers

47 Fte

Vrijwilligers

600 online en op locatie

25 jaar Het Utrechts Archief

De Gemeenschappelijk Regeling Het Utrechts Archief bestaat sinds 1998. In onze depots bewaren we de archieven van het Rijk, de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht. Daarnaast zijn we de archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein en verschillende instellingen als de Veiligheidsregio en GGD regio Utrecht. HUA is één van de 11 Regionaal Historische Centra in Nederland.